

سرمایه فکر و خلاقیت

چشم انداز سازمان‌ها موفق

مؤلف

شیما نظمی ملک محمودی

دانش‌جو دکترا مدیریت آموزشی

دانشگاه علوم پزشکی گلستان - معاونت تحقیقات و فناوری

سرشناسه:

کاظمی ملک محمودی، شیما، ۱۳۵۱ -

عنوان و نام پدیدآور:

سرمایه فکری و خلاقیت چشم انداز سازمان های موفق

مؤلف شیما کاظمی ملک محمودی.

مشخصات نشر:

ساری: علیم نور، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری:

ص. ۱۰۸.

شابک:

978-600-7341-68-1

وضعیت فهرست نویسی:

فیبا

یادداشت:

کتابنامه.

موضوع:

سرمایه فکری

موضوع:

خلاقیت

موضوع:

سرمایه فکری -- مدیریت

موضوع:

نیروی انسانی -- مدیریت

رده بندی کنگره:

HD۵۳/ک ۲ س ۱۳۹۴

رده بندی دی.بی:

۶۵۸/۴۰۳۸

شماره کتابشناسی ملی:

۳۹۱۶۶۲۳

شناسنامه کتاب

◀ نام کتاب: سرمایه فکری و خلاقیت چشم انداز سازمان های موفق

◀ مؤلف: شیما کاظمی ملک محمودی

◀ امور رایانه و صفحه بندی: سید حسین تقیان

◀ طرح روی جلد: شهریانو فرخی

◀ ویراستار: شیما کاظمی ملک محمودی

◀ تدوین و ناظر علمی: علی گل افشانی

◀ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

◀ ناشر: علیم نور

◀ چاپ و صحافی: پیشگام

◀ نوبت چاپ: ۱۳۹۴.

◀ قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

تمامی حقوق این اثر متعلق به ناشر است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

مرکز پخش: ساری - میدان امام - بلوار دانشگاه - پایین تر از حوزه هنری - کوچه گل نرگس - جنب چاپ

مآزند گستر

دانشگاه علوم پزشکی گلستان - معاونت تحقیقات و فناوری

۰۱۱۳۲۲۷۳۸۷-۰۹۱۱۲۵۵۹۸۴۴-۰۹۱۱۲۷۰۳۸۷۱

ISBN: 978-600-7341-68-1

شابک: ۱-۶۸-۷۳۴۱-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷	پیشگفتار مؤلف
۱۰	سخن ناشر
	بخش اول سرمایه فکری سازمان ها
۱۶	تمهید
۱۹	مفهوم سرمایه فکری
۲۰	ریخچه‌ی سرمایه فکری
۲۳	مفهوم سرمایه فکری
۲۵	عناصر سرمایه فکری
۲۵	سرمایه انسانی
۲۵	سرمایه ساختاری
۲۶	سرمایه رابطه‌ای
۲۶	ویژگی‌های کلیدی سرمایه فکری
۲۷	دلایل اندازه‌گیری سرمایه فکری
۲۷	مدل‌های سرمایه فکری
۲۸	مدل سرمایه فکری ادوینسون و مالون
۳۱	مدل سرمایه فکری بروکینگ
۳۳	مدل سرمایه فکری استیوارت
۳۳	مدل سرمایه فکری هانس و لاواندال
۳۴	مدل سرمایه فکری بنتیس
۳۵	مدل سرمایه فکری یونفر
۳۵	مدل سرمایه فکری روس و همکاران
۳۹	مدل کرات امتیازی متوازن
۴۰	مدل حسابرسی سرمایه فکری
۴۱	الگوی رهیاب اسکاندیا
۴۳	درخت شاخص سرمایه فکری
۴۴	تقسیم بندی سلسله مراتبی جدول سرمایه فکری

۴۵	خلاصه بخش اول
	بخش دوم خلاقیت در سازمان ها
۵۰	مقدمه خلاقیت
۵۲	تاریخچه‌ی خلاقیت
۵۳	مفهوم خلاقیت
۵۵	دلایل اهمیت خلاقیت و نوآوری در سازمان
۵۶	مراحل خلاقیت
۵۶	مراحل خلاقیت از دیدگاه نلر
۵۷	مراحل خلاقیت از دیدگاه اسپیون
۵۸	مراحل خلاقیت از دیدگاه استین
۵۹	شرایط ایجاد خلاقیت و نوآوری
۶۰	عوامل مؤثر بر خلاقیت
۶۲	موانع خلاقیت و برابری سازمان
۶۳	نظریات و مدل های پایه‌ی خلاقیت
۶۳	نظریه گیلفورد
۶۵	نظریه تورنس
۶۵	نظریه خلاقیت آلبرت
۶۶	نظریه کلر راجرز
۶۶	نظریه اسکاتل
۶۷	نظریه کوستلو
۶۸	نظریه خلاقیت والاس
۶۹	نظریه گالاگر
۷۰	دیدگاه های موجود در زمینه بروز خلاقیت
۷۱	خلاقیت و عزت نفس
۷۵	عوامل سازمانی مؤثر در ارتقاء عزت نفس و خلاقیت
۷۸	سیستم های اطلاعاتی و تصمیمات در سازمان های خلاق
۷۹	تصمیمات با ساختار
۷۹	تصمیمات نیمه ساخت یافته
۸۰	تصمیمات بی ساختار

۸۱.....	خلاصه‌ی بخش دوم
۸۴.....	نتیجه‌گیری دو بخش
۱۰۰.....	ملی‌ان آموزش (سرمایه فکری و خلاقیت)
۱۰۳.....	فهرست منابع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار مؤلف

به نام آن که جان را فکرت آموخت و نعمت قلم را جهت گسترش علم ارزانی داشت. محیط پیرامون سازمان‌ها محیطی رقابتی فزاینده، توسعه تکنولوژی و فناوری‌های نوین و مدیریت مبتنی بر خلاقیت و خرد در سطح بین‌المللی و جهانی می‌باشد. در قرن انفجار ارتباطات و اطلاعات و عصر تفکر انتقادی، دانش و سرمایه فکری به‌عنوان باارزش‌ترین سرمایه سازمانی به حساب می‌آید که باعث ارتقاء، بقا و بهره‌وری سازمان‌ها می‌گردد. بهره‌وری در سازمان‌ها به توانایی و میزان در ایجاد خلاقیت و خلق دانش‌های جدید بستگی دارد.

سرمایه فکری (IC) توان شکل جدیدی از ارزش اقتصادی که مزیت رقابتی در ارتباط تنگاتنگ با دانش فردی و سازمانی است، تلقی می‌گردد. معیارهای توسعه و پرورش سرمایه فکری به صورت گفتمان، تفکر و خلق دانش نه تنها در جنبه کمی بلکه در چشم‌انداز گسترده کیفی قابل طرح می‌باشد. این سرمایه فکری در سال ۱۹۶۹ توسط جان کنت گالبریت با این مضمون بیان شد: «در عجبم که اگر مردان می‌توانستند تا چه حد می‌دانیم در دنیای پیرامون خود به سرمایه فکری که در طول چند دهه اخیر فراهم آورده‌ایم مدیون هستیم». در سازمان خلاق و نوآور چگونگی تبدیل و مدیریت توسعه سرمایه فکری به ارزشمندترین دارایی توسط قدرت مغز ترسیم می‌گردد. برنامه اجرایی مدیریت سرمایه فکری تلاش در جهت ایجاد ارتباط تنگاتنگ بین سرمایه انسانی و سرمایه ساختاری است. سرمایه انسانی شامل دانش، مهارت و تجربیات کارکنان، مدیران و پاسخ مؤثر آن‌ها به آینده و منبع بازسازی استراتژیک، نوآوری و خلاقیت بوده و سرمایه ساختاری که به یادگیری و دانش مقرر در فعلیت درآمده و بهره و زیر ساختار حمایتی سرمایه انسانی می‌پردازد. که این امر به نوبه خود عنصر افزایش دهنده ارزش آفرینی برای سازمان‌هاست. در اقتصاد مبتنی بر دانش، موفق‌ترین سازمان‌ها آن‌هایی هستند که با استفاده از خلاقیت جامعه یادگیرنده سازمانی و الگوهای یادگیری متمرکز بر خلاقیت و استفاده از تسهیم دانش و تفحص مشارکتی از دارایی ناملموس (سرمایه فکری) به نحو بهتر و سریع‌تری به منظور خلق و افزایش ارزش سازمانی استفاده کنند. مطالعه اثر حاضر به مدیران، مسئولین، معلمان، مربیان، کارکنان و تمامی کسانی که می‌خواهند به واسطه گنجینه سرمایه فکری و با ایجاد خلاقیت، جامعه، سازمان و محیطی بهره‌ور و موفق ایجاد نمایند، توصیه می‌شود.

جهان امروز به مرحله نوینی وارد شده است و اقتصاد مبتنی بر تولید به سرعت جای خود را به اقتصاد مبتنی بر دانش داده است. در اقتصاد جدید، سرمایه‌های فکری به مهم‌ترین منبع مزیت رقابتی تبدیل شده است و تولید و بهره‌برداری از دانش، نقش اصلی را در فرایند ایجاد ثروت ایفا می‌کند. یکی از ارکان مدیریت دانش، مفهوم سرمایه‌های فکری است. سرمایه‌های فکری در یک سازمان، دارایی‌هایی هستند که ارزش آن‌ها با به اشتراک گذاشتن با دیگران و گذشت زمان افزایش می‌یابند. بنابراین، برای یک سازمان شناخت و مدیریت سرمایه‌های فکری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. سازمان خلاق و نوآور و ویژگی‌های آن مفهوم جدیدی است که می‌تواند تداوم بخش تلاش‌های جدید در معرفی نظریه‌های یادگیری سازمانی، سازمان یادگیرنده، آموزش سازمان و مدیریت دانش باشد. بدون تردید آنچه باعث صعود کیفیت یادگیری برون‌داد سازمان آموزشی می‌شود وجود مدیری دانا، آگاه و تأثیرگذار در سازمان است که علاوه بر سازگاری و هماهنگی با تغییرات، خود نیز باعث تغییر می‌شود.

از عناصر جلوبرنده مدیریت دانش (سرمایه فکری)، فرهنگ سازمانی متکی بر خلاقیت و نوآوری است. برای توسعه مدیریت دانش در سازمان باید تغییراتی که منجر به تعامل و یا بازسازی دانایی می‌گردند، به‌طور نظام‌مند تشویق حمایت شوند. مدیریت دانش مستلزم تعیین فرصت‌ها و تهدیدات فراوی سازمان است. تعیین شکاف دانش سازمان که گواه بر فاصله بین دانش موجود سازمانی و دانش مطلوب و موردنیاز سازمان است، می‌تواند خلأ دانش سازمانی را مشخص کرد و با سرمایه فکری یک سازمان که مجموعه سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه‌ای است تا حدود زیادی خلأ موجود را پر کند. سرمایه فکری فراهم‌کننده یک پایگاه منابع جدید است که از طریق آن سازمان می‌تواند به قابلیت یاددازد. یکی از راه‌های ممکن برای ارتقای نوآوری در سازمان‌ها، سرمایه‌گذاری بر توانایی کارکنان جهت خلاق‌تر شدن می‌باشد. خلاقیت از دیدگاه سازمانی، ارائه فکر و طرح نوین برای بهبود و ارتقای کمیت یا کیفیت سازمان و نوآوری است. افزایش خلاقیت در سازمان‌ها می‌تواند به ارتقای کمیت و کیفیت خدمات، کاهش هزینه‌ها، جلوگیری از اتلاف منابع، کاهش بوروکراسی، افزایش رقابت، افزایش کارایی و بهره‌وری، ایجاد انگیزش و رضایت شغلی در کارکنان منجر شود. نقش مدیر در پرورش خلاقیت، تحریک و تشویق کارکنان، تفویض اختیار به کارکنان، یافتن ذهن‌های خلاق و استفاده از خلاقیت دیگران است. از آنجائی که کتاب‌های متعددی در مورد هر یک از موضوعات سرمایه فکری و خلاقیت به‌طور جداگانه وجود دارد.

در این کتاب سعی شده نقش و اهمیت تلفیقی دو موضوع در چشم‌انداز سازمان‌های امروزی بیان گردد. بنابراین این کتاب به دنبال بررسی نقش سرمایه فکری در توسعه‌ی خلاقیت‌های مدیران و کارکنان هستیم، تا در کوتاه‌مدت با توجه به تحلیل‌ها، مسئولان را از وضعیت موجود سرمایه فکری و خلاقیت مدیران و کارکنان آگاه سازیم و در بلندمدت سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مسئولان بر اساس یافته‌ها، اقدامات علمی و عملی لازم را در جهت ارتقای سرمایه فکری و خلاقیت مدیران و کارکنان انجام دهند.

مهم‌ترین هدف هر سازمانی، ازجمله سازمان‌های آموزشی که عهده‌دار تعلیم و تربیت و پرورش نیروی انسانی متخصص می‌باشند، دستیابی به بالاترین سطح بهره‌وری ممکن یا بهره‌وری بهینه و در یک کلام خلاقیت سازمانی است؛ چراکه بهره‌وری از عواملی است که دوام و بقای سازمان‌ها را در دنیای پررقابت فعلی تضمین می‌کند، حاکم شدن فرهنگ بهره‌وری، موجب استفاده بهینه از کلیه امکانات مادی و معنوی سازمان‌ها می‌شود و باعث شکوفا شدن توان، استعداد و امکانات بالقوه سازمان می‌گردد. بنابراین با توجه به تبیین چشم‌انداز سازمان‌ها در پرورش سرمایه‌های فکری، در جهت توسعه‌ی خلاقیت‌های مدیران و کارکنان، هدف کلی کتاب تعیین نقش سرمایه فکری و توسعه‌ی خلاقیت مدیران و کارکنان در راستای نقشه راه و چشم‌انداز سازمان‌ها می‌باشد. این کتاب می‌باید برای تمامی مدیران و مسئولان، برنامه‌ریزان، کارکنان و دانشجویان رشته مدیریت آموزشی و آموزش عالی و سایر مدیریت‌ها، برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، تحقیقات آموزشی و تکنولوژی آموزشی، روانشناسی و جامعه‌شناسی در سطح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و تمامی پژوهشگران و علاقه‌مندان به این موضوع مورد استفاده قرار گیرد. لازم به ذکر است دشواری این را بر دانشمندان و اهل‌قلم پوشیده نیست و مرحله کمال مطلوب با رهنمودهای صاحب‌نظران و راهنماهای پیشنهادی اساتید اهل‌فن به دست می‌آید. امید است گامی هرچند کوتاه اما مؤثر در این زمینه برداشته شود. موجب سپاسگزاری است جهت ارتقاء بحث اساتید، دانشجویان و همکاران محترم و یک‌اندیش از ارائه راهنمایی‌های ارزنده خود دریغ نورزند تا رهنمودهایشان در چاپ بعدی راه مؤلف قرار گیرد. در پایان از همه خوانندگان محترم تقاضا می‌نمایم نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را به آدرس پست الکترونیکی ارسال نموده و مؤلف را از نظرات ارزشمند خود بهره‌مند سازند.

توفیق از خداست و تکیه بر اوست.

مؤلف

kazemishima20@yahoo.com

سخن ناشر

به بسم الله الرحمن الرحيم است

گرت فتحه زفتح علیهم است

در جهان امروز پژوهش و تحقیق، اساس و بنیاد همه پیشرفت‌ها و توسعه امور محسوب می‌شود. به‌طوری‌که «توانایی» درگرو «دانش» است و می‌توان گفت بدون دانایی، توانایی جایگاه ندارد. همان‌داری که حضرت علامه حسن‌زاده آملی حفظ الله فرموده است:

منم آن که دانش که گردانش بودتش

مرا اندر دل آتش همه باشد نشیمن‌ها

انتشارات «علیم نور» از سال ۱۳۸۰ تأسیس و شروع فعالیت خود، همواره تلاش وافر در جهت بسط و توسعه علوم و امور فرهنگی داشته است. به‌طوری‌که دستاوردهای متعددی در خصوص نشر امور علمی از خود به‌جای گذاشته است. کتاب حاضر منبع مناسب، مفید و ارزشمندی برای سطح رشد و توسعه در زمینه علوم تربیتی و روانشناسی خواهد بود. مؤلف هدف اصلی این کتاب را تعیین نقش سرمایه فکری در توسعه‌ی خلاقیت دیدار و کارکنان می‌داند.

انتشارات «علیم نور» این افتخار را دارد که درزه به نشر و توسعه علمی از نظرات ارزشمند مؤلف محترم بهره‌مند گردیده و این افتخار را دارد که کتاب‌های بعدی این مؤلف را به چاپ برساند. امید است استادان، دانش‌پژوهان و صاحب‌نظران، جهت اصلاح بیشتر کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار از ارائه پیشنهادها و نظرات خود به این مرکز دریغ نمایند.

«مدیریت انتشارات علیم نور»

Alimnoor58@gmail.com